VERONICA ANA VLASIN

STRUCTURI POSESIVE CONSTRUITE PREPOZIȚIONAL: *ÎN CASĂ LA OM*, *LA NORA ÎN COȘ*, *LA BLID LA PRUNC*

0. Obiectul considerațiilor din cadrul acestui studiu îl reprezintă o serie de construcții prepoziționale prezente în limba română actuală. Aprecierile referitoare la structurile discutate reprezintă o preocupare mai veche a noastră în legătură cu exprimarea analitică[1] a relațiilor cazuale de genitiv şi dativ în limba română prin intermediul prepozițiilor devenite mărci cazuale.

Referitor la statutul acestor unități – *a*, *de la*, *la* pentru cazul genitiv (atributul genitival); *a*, *la* pentru dativ[2] (complementul indirect); *pe* pentru acuzativul complement direct –, bibliografia de specialitate implică nuanțări, completări, extinderi, deschideri, reconsiderări, sistematizări în interpretarea lor drept morfeme (afixe mobile, cuvinte-flectiv)[3].

În cele ce urmează vom aborda o serie de structuri (cele mai multe implicând prezența prepoziției *la*), care, din punct de vedere semantic, actualizează o relație de posesie. Avem în vedere aceste structuri, deoarece, la fel ca în cazul genitivului analitic exprimând o relație de posesie (*coada la cal*, *mugurii la vie* etc.), *la* poate fi interpretat ca marcând un genitiv analitic.

Pentru exemplificări am recurs la culegeri de texte dialectale (GN, ALRT, TDO, TDM, TDMB) – majoritatea ocurențelor –, corpusuri de limbă română actuală (CORV, CIR, CP), precum şi la exemple surprinse în desfăşurarea unor emisiuni TV (în perioada 2005–2006); construcții prepoziționale echivalente cu genitivul sintetic am identificat şi în texte româneşti vechi.

---

[1] Vezi Veronica Ana Vlasin, *Analitic şi sintetic în cadrul flexiunii numelui (substantivul)*, Cluj-Napoca, 2007 (teză de doctorat).

[2] Structurile care implică aceste unități au fost numite, în general, în gramaticile academice construcții echivalente cu genitivul sau dativul. De altfel, construcția analitică a cazurilor acuzativ, genitiv şi dativ (şi ablativ) este menționată în gramaticile vechi ale limbii române (vezi, de exemplu, Micu 1780, Diaconovici Loga 1822/1973, Heliade Rădulescu 1828/1980).

[3] Amintim doar câteva dintre lucrările de referință care au dezbătut problema: Rosetti 1957, Diaconescu 1964, Niculescu 1965, GA, Guțu Romalo 1973, Guțu Romalo 1994, Drașoveanu 1997, Iordan – Guțu Romalo – Niculescu 1967, Irimia 1997, Pană Dindelegan 1997, Neamțu 1989, Pană Dindelegan 2003, GALR, Neamțu 2006–2007, Stan 2005.

DACOROMANIA, serie nouă, XX, 2015, nr. 2, Cluj-Napoca, p. 181–191

BDD-A23064 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:20 UTC)

1. *în... la...*, *la... în...*, *la... la...* – structuri „gramaticalizate”?

Referitor la tipurile de structuri menționate, au fost emise anumite păreri în legătură cu statutul sintactic şi semantic al acestora. Dezvoltate din reprezentări spațiale, cu sens local, dovedind „intenția vorbitorilor de a delimita cât mai precis cadrul acțiunilor sau de a localiza obiectele şi persoanele la care se referă” (Milaş 1982, p. 47), construcțiile capătă un sens posesiv.

Cele două tipuri de asocieri (*în... la...* sau *la... în...*) discutate de autor (Milaş 1982, p. 49–51) constituie două grupe: o primă grupă este reprezentată de structurile în care ambii termeni componenți sunt realizați ca substantive inanimate, iar sensul lor este indiferent în raport cu permutabilitatea termenilor: *L-am văzut la primărie-n sat* (*... în sat la primărie*) şi o altă grupă, în care termenii sunt eterogeni sub aspect semantic, situație în care conținutul lor semantic este alterat de o anumită topică a componentelor lor (*Înfige acul în rever la haină*, *Batista e în buzunar la palton*). În această din urmă situație (structura *în... la...*) este posibilă dezvoltarea sensului posesiv, prepoziția *la* fiind cea capabilă de a facilita estomparea localizării şi devierea acesteia spre ideea de apartenență; apartenența apare ca exces de precizie în exprimare, fiind o dezvoltare ulterioară, generată în condiții semantice specifice existente numai în acele contexte care circumscriu punctul de contact prin precizarea spațiului în care acesta este cuprins (*ibidem*, p. 53). Sensul posesiv este şi mai evident când în cadrul structurii este inclus un pronume personal, care conține în sfera lui semantică anumite caracteristici care interferează cu sensul „posesie” (*în țară la noi*, *în casă la mine*).

Aceste tipuri de structuri (atât *în... la...*, cât şi *la... în...* sau chiar cele cu adverbe: *acasă la mine*) exprimă posesia „deviată”[4] spre o relație semantică de tip locativ, posesorul fiind transformat într-un locativ restrâns, explicitat prin nominalul în acuzativ (GALR, vol. I, p. 233).

1.1. *în… la…* În cazul acestei structuri, substantivele prezintă trăsăturile [± Personal], [± Animat].

1.1.1. *Nominale care denumesc persoane* (posesorul):

iară Struguru d'e văzu, că să află în vină, să mînĭiĭe şi să țîpă *în cap la împăratu Gutîi* (GN, p. 134/IV);

şi cînd se ridică el în coadă şi fioaie el, mor copiii *în casă la om*[5] (ALRT, p. 11/22–23[6]);

şi aia i-o pune-*n săcrii la mort* (ALRT, p. 27/16);

[4] În privința exprimării posesiei în limba română, în afară de „posesia deviată”, GALR (vol. I, p. 233) menționează următoarele tipuri: a) „posesia tare” (*studiul său*); b) „posesia slabă”, prin dativul posesiv sau acuzativul posesiv (*mi-am pierdut caietul*, *mă doare capul*); d) „posesia implicită” (*am pierdut stiloul meu > am pierdut stiloul*).

[5] Cu excepția exemplelor din GN, în cazul celorlalte structuri identificate în textele dialectale am recurs la literarizare, transcrierea fonetică nefiind relevantă pentru faptele de limbă discutate.

[6] Cifra de după bară indică rândul.

BDD-A23064 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:20 UTC)

Pun ban *în mînă la mort* şi un ou şi o lumină (ALRT, p. 268/20);
şi-l aduce *în casă la mă-sa* (ALRT, p. 285/18);
cînd intră nunta-*n curte la mireasă*, mireasa iese cu-n pahar cu apă (TDO, p. 193/14–15);
am dat *în poartă la un om* şi i-a curs sînge din nas la copilu acesta (TDO, p. 221/20–21);
şi cînd intră *în casă la mort* spune „Dumnezeu să-l ierte" (TDM II, p. 83/17–18);
bagă într-o casă oamenii mirelui, îi bagă-*n casă la ginere* (TDM II, p. 99/19–20);
şi se duce-*n casă la ginerică* acolo (TDM II, p. 421/29);
se-ntîmplă să ia şi iertăciuni, cum se spune *în casă la mireasă* (TDM II, p. 556/6–7);
şi pleca aicea-*n comună la ginerică*, trăgeau la biserică (TDM II, p. 842/18–19).

Compară structurile de mai sus cu următoarele, în care aceeaşi relație este redată prin intermediul unui genitiv desinențial:

am stat *în gura strungii* şi-am muls (ALRT, p. 72/18);
să puie-*n capu bolnavului* ciobu (ALRT, p. 255/19);
Şi fiecare muiere îi dă pe rînd daru ei *în mîna vornicului* (ALRT, p. 267/2–3);
şi băga iarba fiarelor *în crestătura degetului* (ALRT, p. 299/22–23).

1.1.2. *Substantive care denumesc animate* (posesorul):

l-am născut *în coşar la vacă* (TDM II, p. 141/24);
şi cînd m-am dus să mătur *în strungă la oi*, mă strigă un băiat (TDM II, p. 218/15–16);
şi un urs a ieşit după o rîpă şi s-a ridicat *în spinarea la bou ăla* (TDM II, p. 423/3–4).

1.1.3. *Substantive care denumesc inanimate*:

i-l pune într-*un buzunar la haina* lui (ALRT, p. 178/1–2);
şi oile-au fugit *în porumb la colectiv* (TDO, p. 370/19–20);
şi m-am înțepat *în degetu… la mîna* dreaptă (TDMB I, 2, p. 59/2–3);
că ajungea-*n gară la Cireşu* pe la doişpe fără ceva noaptea (CIR, p. 45 – structura ar corespunde unui genitiv al denumirii (gara Cireşului) care nu mai apare în exprimarea actuală, însă este similară celei în care apare echivalentul unui genitiv);
[avea] 500 de euro *în căptuşeală la bască* (Piața Divertis, Antena 1, 31 dec. 2005, ora 20,15).

Compară structurile cu genitivul desinențial din exemplul:

l-au spîndzuratŭ *în poarta casei tătîne-său* (Costin, Let., p. 34/17).

1.1.4. *În structuri cu pronume* redând o relație de posesie. Pronumele personal precedat de *la* în asemenea situații reprezintă un complement de loc abstract (Milaş 1982, p. 52), particularitate care este evitată în vorbire, unde se preferă o localizare precisă. Astfel, sensul local este estompat de prezența complementului de loc introdus de *în*, care, satisfăcând necesitatea locului „concret", „creează disponibilități psihologice pentru mutații în semantismul mai

BDD-A23064 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:20 UTC)

abstract al prepoziției *la*” (*ibidem*), individul desemnat prin pronume indicând pe cel căruia îi aparține obiectul introdus prin *în*:

Aicea *în țară la noi* s-au aședzat pace (Costin, Let., p. 151/15);

Na ońelu d'e la mińe / Pune-l *în ged'et la t'ine* (GN, p. 42/II);

Cunuńia o fo la mine / ot'iĭ*'n cap* o fo *la t'ińe* (GN, p. 53/VI);

că'*n irimă la ĭeĭ* să află (GN, p. 63/XI, 65/XI, 66/XI);

Ińimuța mea-ț rămîńe / ĭa-o sus ș'o puńe bińe, / Puńe-o *în sînuț la t'ine* (GN, p. 124/LXXVI);

și-o țîpat apa din cănată pe cunună *în cap la mine*, la care-o fost cununa-n cap (ALRT, p. 34/18–19);

și ghiobu cu miere n-o fost *în casă la ei*, ci o fost într-un pod de poiată (ALRT, p. 52/4–5);

de unde-o pușcat-o pînă o băgat-o *în casă la ea* (ALRT, p. 65/23–24);

am intrat *în sală la ei* (TDM II, p. 857/2);

Așa cum stă păru-*n cap la mine*, așa era de des (TDM II, p. 788/9–10);

da caieru era jumătate *în buzunar la mine* (TDMB I, 1, p. 27/7);

oamenii-*n sat la noi* o învățat grădinărie (TDMB I, 1, p. 273/8);

am fost *în piață la noi* (CP, p. 41).

Structura *în... la...* apare și în situația corespunzătoare unei locuțiuni prepoziționale care cere genitivul[7]: deci ți-am zis, la nouă jumate *în față* ***la*** *Twice* (CIR, p. 176, 177). În mod normal, locuțiunea prepozițională *în fața* are formă „articulată” ca regim al unui genitiv. În exemplul nostru forma *în față* corespunde caracterului nedeterminat al nominalelor din structură: *în* ***casă****/în* ***curte****/în* ***sală*** etc. *la...*

1.2. Spre deosebire de situațiile discutate de C. Milaș (1982), în care nu sunt tratate și exemple pentru care primul termen al structurii este articulat (definit sau nedefinit), în textele noastre sursă am identificat și astfel de realizări:

Din sfîrcu nasului / Din creștetu capului / Și le-a pune-*n* ***poala*** *la un băiet* de jidan (ALRT, p. 208/8–10);

s-a oprit *într-****o poartă*** *la un om… la un cetățean* (TDM II, p. 593/11);

și-am venit *în* ***gura*** *la un pripor* să-mpiedic căruța (TDM II, p. 729/16–17);

că noi avem *în* ***fundu*** aicea *la… grădină* (TDM II, p. 874/4).

2. *la… în…*

2.1. Liana Pop (1998, p. 243) ia în discuție acest tip de structură gramaticală (*la* + nominal + *în/la/pe...* + substantiv) cu sens posesiv pornind de la ipoteza că „ea pare să se fi **gramaticalizat** în limba română dintr-o **structură discursivă** de

[7] Referitor la statutul lexemelor din așa-numitele locuțiuni prepoziționale care cer genitivul, vezi Vlasin 2015.

BDD-A23064 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:20 UTC)

tipul: sintagmă locativă dizlocată (act de „cadraj") + act de precizare" (s.a.). Tipurile de contexte identificate de autoare sunt următoarele: (1) *la* + nominal + nume propriu de teritoriu sau zonă (*la noi în România*, *la noi în Maramureş*; (2) *la* + nominal + substantive comune desemnând locuri (*la noi în ţară/în oraş/în sat/în cartier/în baie/în dulap* etc.); (3) *la* + nominal + substantive comune desemnând obiecte personale (*la mine în geantă/în valiză/în paşaport* etc.); (4) *la* + nominal + substantive comune desemnând părți ale corpului sau atribute ale persoanei (*la tine în suflet/în inimă/în cap/în stomac*); (5) *la* + nominal + substantive comune desemnând grupuri umane/asociații (*la voi în familie/în catedră/în echipă/în clasă* etc.); (6) *la* + nominal + substantive comune desemnând entități culturale, economice etc. (*la americani* [,] *în cultură/în artele plastice/în pictură/în limbă* etc.), în structuri discursive cu dizlocare sau structuri gramaticale fără dizlocare; (7) *la* + nominal + substantive comune desemnând procese intelectuale (structuri considerate de autoare mai mult sau mai puțin acceptabile) (*la mine în memorie/în amintire/în argumentare*). Autoarea propune ca acest tip de structură, în curs de gramaticalizare sau complet gramaticalizată să fie numită acuzativ posesiv (Pop 1998, p. 247).

2.2. Problema care apare în cadrul acestui tip de structuri este aceea a încadrării la anumite poziții sintactice (circumstanțial sau atribut în genitiv analitic?[8]). Al doilea termen al construcției poate fi acceptat ca atribut în genitiv analitic doar în cazul în care se face „proba" echivalenței cu genitivul sintetic (vezi pentru exemplele noastre de mai jos: *în casa bătrânului*, *în sânul fetei*, *în mâna copilului* etc.), printr-o restructurare a termenilor. Dacă în situația în care ambii termeni sunt realizați prin substantive, interpretarea ca genitiv analitic ar putea fi acceptată, apare o anumită dificultate în cazul construcțiilor cu pronume, pentru care un genitiv analitic ar putea fi discutabil, din moment ce corespondentul genitivului pentru pronumele personal este pronumele (adjectivul) posesiv.

2.3. Ca şi pentru construcția *în... la...*, şi pentru cea în discuție substantivele care apar ca prim termen al structurii pot fi nearticulate sau articulate. Spre deosebire de situația de mai sus, pentru această structură substantivele care denumesc posesorul sunt toate animate cu caracter personal, în exemplele identificate de noi.

2.3.1. *Substantive nearticulate* (primul termen al structurii):

Pînă taie pînea, lumănarea arde *la copil în mînă* (ALRT, p. 11/12);

şi-o sloboade *la fată-n sîn* de trei ori (ALRT, p. 11/26);

nişte arnici negru pune acolo *la mort în copîrşeu* (ALRT, p. 63/1);

Înfigi un ac *la copil în ciumbieraşu* lui care-l leagă la cap şi la mă-sa (ALRT, p. 232/9–10);

le fac flori, pun *la băieți în piept* (TDO, p. 205/17);

am descălecat, am intrat *la rumân în curte* (TDM II, p. 312/1–2).

[8] Pentru clasificarea atributului în limba română, vezi Neamțu 2006–2007.

BDD-A23064 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:20 UTC)

2.3.2. *Substantive articulate* (cu articol hotărât sau nehotărât) sau substantive proprii ori cu un grad mare de individualizare (cum sunt numele de rudenie):

Atuncĭ negustoru s'aŭ dus *la bătrînu'n casă* (GN, p. 93/XXI);

o văzut viorelele *la nora-n coş* la bată (ALRT, p. 30/27);

[…] o cunună fainĕ de grîu şi să pune *la o fată* o *la o nevastă*, care-i tistaşă *în cap* (ALRT, p. 125/7–8);

mai demult *la părinţii* miresii se spunea orăţiile, *în casă* (ALRT, p. 238/17);

şi îi pune *la vornicu în blidu* cu sare (ALRT, p. 266/29–30);

Se duc pe cutare fată *la cutare băiat în casă* (ALRT, p. 290/1);

şi după ce le-am căutat plîngînd prin lăstari de salcîmi, le-am găsit *la o femeie în porumbi* (TDO, p. 129/4–5);

şi m-am trezit *la un cetăţean în casă* (TDM II, p. 140/21);

a intrat *la mă-sa-n casă* şi i-a cerut cheia mă-sii (TDM II, p. 857/5);

vine la doişpe *la Vic în cameră* şi-i spune (CIR, p. 59);

Nataşa, toarnă *la Johann în pahar* (Piaţa Divertis, 4 dec. 2005, ora 20,30);

la Steaua în vestiar sînt cei mai mulţi moldoveni (Ştirile ProTV, 22 dec. 2005, ora 20,00).

2.3.3. *Structuri cu un pronume*. Acestea corespund situaţiilor identificate de Liana Pop (1998, p. 244) sub (2): la + nominal + substantive comune desemnând locuri:

Şi s-a dus *la ei în sat* să-l ia de popă (ALRT 14/6);

Şi s-o sădim la împăratu cutare / *la dînsu-n grădină* (ALRT, p. 238/13–14);

Încărcam acolo saci *la el în magazie* (TDO, p. 254/8);

toţi pleacă, ne ducem *la ei în casă* acolo, ne ducem acolo (TDM II, p. 31/10–11);

la mine în curte am o polată, o magazie (TDM II, p. 57/4);

dacă nu-l iei *la mine-n curte* (TDM II, p. 146/1–2);

şi vacile mele era *la el în grădină* (TDM II, p. 193/19);

că dădeam mingea, popicu *la el în obor* (TDM II, p. 651/14–15);

Şi dacă *la noi în bloc* face mizerie şi murdărie (CORV, p. 60/133);

şi cum ne-am întors noi acasă, *la mine-n scară* a ieşit o tipă (CIR, p. 65);

şi *la noi în bloc* a murit unu' (CIR, p. 184).

Ideea de spaţiu concret este evidentă în următorul exemplu, în care este utilizat adverbul de loc:

Dînsu îi *vecin* ***acolo*** *la mine*, lîngă mine (TDMB I, 2, p. 230/6).

3. Tot o relaţie de posesie este exprimată şi de structura ***la… la…***, prin restructurarea termenilor (*la guşa copilului*, *la picioarele cailor*, *la blidul prunculuĭ* etc.):

BDD-A23064 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:20 UTC)

Se leagă *la copil la guşă* şi-l poartă (ALRT, p. 23/7);

şi le-am pus *la cai la picioare* fierele (ALRT, p. 34/24–25);

şi o venit gîndacu *la blid la prunc* iară (ALRT, p. 155/18);

Se face o bortă cu sula în piele *la piept la cal* (ALRT, p. 190/2);

noaptea trăgeam la un cetățean, *la o casă la un om* (TDM II, p. 129/22–23);

ne ducea *la grajd la vaci* sau *la oi* (TDM II, p. 887/8–9);

La şcoală la Şerban sunt nişte cursuri, deci. E un cartier cu şcoli foarte bune (CORV, p. 11/113);

şi s-a făcut că o doare burta ca să vină *la mă-sa la servici* (CIR, p. 86);

un incendiu a izbucnit *la parter la un bloc* în Constanța (Ştirile ProTV, 17 dec. 2005 – prezentatoarea de ştiri).

De observat în următorul exemplu ezitarea subiectului anchetat în legătură cu tipul de genitiv (analitic/desinențial):

se pune la ursitori, ştii, acolo *la cap… la a copilului* (TDM II, p. 643/13–14).

Şi în cazul acestor construcții apar pronume, redând o relație de posesie în restructurări: *la cămaşa lui*, *la pragul meu*, *la casa noastră* etc:

Îi dau la omu care are zmeu, o coşi *la el la cămaşă*, la haină (ALRT, p. 300/9–10);

pîn-aci *la prag la mine* (TDM II, p. 37/27);

l-a găsit c-a fost *la poartă la el* (TDM II, p. 307/16);

hai că-s hoți *la mine la stînă* acolo (TDM II, p. 497/4);

acolo *la casă la noi* pe şandrama se vedea o rază de lumină (TDMB I, 2, p. 234/3–4);

eu am crezut că e aceeaşi atmosferă ca *la noi la şcoală* (CIR, p. 73);

deşi eu n-am cheie *la apartament la noi* (CIR, p. 49).

4. Pe lângă cele trei tipuri de construcții în textele sursă apar şi altele, cu un număr mai redus de atestări. La fel ca cele de mai sus, restructurate, devin echivalente cu un genitiv desinențial:

• ***de la... din...***:

şi i-a băut laptele *de la prunc din blid* (ALRT, p. 155/11);
şi pui şi din vine de-alea *de la porc din picioare* (TDM II, p. 137/5–6);
mi-a luat frumos baticu *de la soră-mea din mînă* (TDM II, p. 856/18).

În structuri cu un pronume, redând o relație de posesie, în restructurări: *din comuna noastră*, *din clasa mea*:

dacă vine un om *de la noi din comună* îi dau la omu ăsta (Jurnalul TVR 1, 14 dec. 2005, ora 19,00 – țăran crescător de porci);

BDD-A23064 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:20 UTC)

Să le fac în ciudă la naşparliii *de la mine din clasă* (Piaţa Divertis, Antena 1, 5 mar. 2006, ora 22,00).

• ***din… de la…***:

În structuri cu un pronume, redând o relaţie de posesie, în restructurări: *din gura lui*, *din coşarul nostru* etc.:

Taie bala spúrcată de pe mine, să ĭes *din gură de la ĭel* (GN, p. 63/XI);
o zburat una *din irimă de la ĭel* (GN, p. 65/XI);
doar avea de gînd să-i scoată *din coşar de la noi* şi să-i dea lu ăla (TDM II, p. 814/15–16).

• ***în... de...***:

şi a căzut calu de hăis *în gura de ham* (TDM II, p. 566/15–16).

• ***în... de la...***:

[avea] 500 de euro *în buzunarul* dublu *de la trenci* (Piaţa Divertis, Antena 1, 31 dec. 2005, ora 20,15).

• ***la... după...***:

a pus mîna *la unu după cap* şi i-am prins (TDO, p. 271/15).

• ***la... sub...***:

Şi pă é o dîngropat / *La beserică su prag* (GN, p. 41/I); şi-o pune *la copil sub cap*, seara (ALRT, p. 181/8).

• ***pe… la…***:

era o ţigară pe hol, *pe hol la coaliţie* (Cronica cârcotaşilor, Prima TV, 28 dec. 2005, ora 20,00).

5. Consultând texte vechi româneşti, am identificat alte structuri[9]:

în… în…: (corespunzătoare genitivului denumirii, în textele vechi):

Ačĕ ѧpă ѧst‹e› cumpâratâ – *tărgu* – *Sučav‹a›* (Scris. Bistr.: 44, 19/5–6, compară cu *tărgu Sučav‹ei›*, în rândul 1 al aceleiaşi scrisori);
Şi acestă tocmel[ă] făcutu-se-u *în cetáte în Tărgovişti* (Hasdeu, LRV, I, p. 146 – Zapis de vânzare);

[9] Alte prepoziţii care în construcţie cu acuzativul echivalează un genitiv în textele vechi (fenomene izolate):

Dintre: Că vindeca toate *boalele* ***dentre*** *oameni* (Hasdeu, LRV, I, p. 358 – Cronica lui M. Moxa);

În: Împărăţiia lu Constantin1 marele *împărat întâiu în creştini* (Hasdeu, LRV, I, p. 364 – Cronica lui M. Moxa);

Întru: şi vindeca toate neputen'ţile şi toate *boalele* ***–tru*** *ōameni* (Coresi, Tetr., p. 43).

Pentru un inventar al construcţiilor prepoziţionale care pot fi echivalate cu gentivul sau dativul în limba veche, vezi Diaconescu 1970, p. 256–259.

BDD-A23064 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:20 UTC)

și le-au așăzat *în tîrgu în Suceavă* (Ureche, Let., p. 81/8–9);
Tăe Ștefan vodă pre Isaiia vornicul și pe Negrilă păharnicul și pre Alexe stolnicul, *în tîrgu în Vasluiu* (Ureche, Let., p. 91/6–8);
au zidit beserică *în tîrgu în Vasluiu*, dînd laudă lui Dumnezeu (Ureche, Let., p. 98/18–19);
și au zidit pre acei bani o sfîntă beserică *în sat în Băileşti*, ce iaste la ținutul Sucevei (Ureche, Let., p. 135/13–14);
Iară pre Ștefan vodă l-au îngropat țara cu multă jale și plîngere *în mănăstire în Putna* (Ureche, Let., p. 129/4–5).

6. Structurile prepoziționale supuse analizei par a fi cristalizat în limba actuală o modalitate de exprimare a posesiei (deviate – în termenii GALR, vezi *supra*), în care sensul spațial al construcției deviază spre sensul posesiv. Utilizarea prepoziției *la* în aceste îmbinări este, de cele mai multe ori, identică cu cea din cadrul genitivului analitic, reliefând astfel caracterul de morfem cazual pe care îl câștigă în limba română această unitate. Argumentul semantic îl reprezintă echivalența structurilor cu cele redate de genitivul desinențial (sintetic) prin restructurare (*în casă la ginere* > *în casa ginerelui*).

SURSE. ABREVIERI BIBLIOGRAFICE. SIGLE

Surse

ALRT = Emil Petrovici, *Atlasul lingvistic român*. Partea a II-a. *Texte dialectale*, Sibiu–Leipzig, 1943.
CIR = Liliana Ionescu-Ruxăndoiu (coordonator), *Interacțiunea verbală în limba română actuală*. Corpus (selectiv). Schiță de tipologie, București, Editura Universității din București, 2002.
Coresi, Tetr. = *Tetraevanghelul, tipărit de Coresi, Brașov, 1560–1561, comparat cu „Evangheliarul lui Radu de la Mănicești" 1574*. Ediție alcătuită de Florica Dimitrescu, București, Editura Academiei R.P.R., 1963.
CORV = Laurența Dascălu Jinga, *Corpus de română vorbită. Eșantioane*, București, Editura Oscar Print, 2002.
Costin, Let. = Miron Costin, *Letopisețul Țărâi Moldovei. De neamul moldovenilor*, București, Editura Minerva, 1979.
CP = Liana Pop, *Verba volant: Recherches sur l'oral*, Cluj, Editura Echinox, 2004.
GN = I.-A. Candrea, Ov. Densusianu, Th. D. Sperantia, *Graiul nostru. Texte din toate părțile locuite de români*, vol. II, București, Socec, 1908.
Hasdeu, LRV, I = B. P. Hasdeu, *Limba română vorbită între 155–1600*. Studiu paleografico-lingvistic de ~, cu observațiuni filologice de Hugo Schuchardt, București, 1878.
Scris. Bistr. = Al. Rosetti, *Scrisori românești din arhivele Bistriței (1592–1638)*, București, Atelierele Grafice Socec, 1926.
TDM II = *Texte dialectale Muntenia II*. Publicate sub redacția lui Boris Cazacu, de Paul Lăzărescu, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană și Magdalena Vulpe, București, Editura Academiei R.S.R., 1975.
TDMB I, 1; I, 2, TDMB II, 1 = *Noul Atlas Lingvistic Român pe Regiuni Moldova și Bucovina. Texte dialectale*, vol. I, partea 1; vol. I, partea a 2-a. Culese de Stelian Dumistrăcel și publicate de Doina Hreapcă și Ion-Horia Bîrleanu, Iași, 1993; vol. al II-lea, partea 1, București, Editura Academiei Române, 2002.

BDD-A23064 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:20 UTC)

TDO = *Texte dialectale Oltenia.* Publicate sub redacția lui Boris Cazacu, de Cornelia Cohuț, Galina Ghiculete, Maria Mărdărescu, Valeriu Șuteu și Magdalena Vulpe, București, Editura Academiei R.S.R., 1967.

Ureche, Let. = Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*. Texte stabilite, studiu introductiv, note și glosar de Liviu Onu, București, Editura Științifică, 1967.

Abrevieri bibliografice. Sigle

CL = „Cercetări de lingvistică", Cluj-Napoca, I–XXXVIII, 1956–1993.

Diaconescu 1964 = Paula Diaconescu, *Construcții prepoziționale echivalente cu un caz oblic în traducerile din secolul al XVI-lea*, în LR, XIII, 1964, nr. 3, p. 224–230.

Diaconescu 1970 = Paula Diaconescu, *Structură și evoluție în morfologia substantivului românesc*, București, Editura Academiei R.S.R., 1970.

Diaconovici Loga 1822/1973 = Constantin Diaconovici Loga, *Gramatică românească pentru îndreptarea tinerilor*. Text stabilit, prefață, note și glosar de Olimpia Șerban și Eugen Dorcescu, Timișoara, Editura Facla, 1973 (ediția I: Buda, Crăiasca Tipografie a Universității Ungarii, 1822).

DR, serie nouă = „Dacoromania", serie nouă, I, 1994–1995 și urm.

Drașoveanu 1997 = D. D. Drașoveanu, *Teze și antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 1997.

GA = *Gramatica limbii române*, vol. I–II. Ediția a II-a revăzută și adăugită. Tiraj nou, București, Editura Academiei R.S.R., 1966.

GALR = *Gramatica limbii române*, vol. I. *Cuvântul*; vol. II. *Enunțul*, București, Editura Academiei Române, 2005.

Guțu Romalo 1973 = Valeria Guțu Romalo, *Sintaxa limbii române. Probleme și interpretări*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1973.

Guțu Romalo 1994 = Valeria Guțu Romalo, *Substantivul românesc între analitic și sintetic*, în SCL, XLV, 1994, nr. 1–2, p. 33–37.

Heliade Rădulescu 1828/1980 = Ion Heliade Rădulescu, *Gramatică românească*. Ediție și studiu de Valeria Guțu Romalo, București, Editura Eminescu, 1980 (ediția I: Sibiu, 1828).

Iordan – Guțu Romalo – Niculescu 1967 = Iorgu Iordan, Valeria Guțu Romalo, Al. Niculescu, *Structura morfologică a limbii române contemporane*, București, Editura Științifică, 1967.

Irimia 1997 = D. Irimia, *Gramatica limbii române*, Iași, Editura Polirom, 1997.

LR = „Limba română", București, I, 1952 și urm.

Micu 1780 = Samuil Micu, *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae*, Viena, 1780.

Milaș 1982 = C. Milaș, *O valoare contextuală a prepoziției* ***la***, în CL, XXXII, 1982, nr. 1, p. 47–55.

Neamțu 1989 = G. G. Neamțu, *Elemente de analiză gramaticală. 99 de confuzii/distincții*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989.

Neamțu 2006–2007 = G. G. Neamțu, *O clasificare categorial-relațională a atributului în limba română. Cu adnotări*, în DR, serie nouă, XI–XII, 2006–2007, p. 111–144.

Niculescu 1965 = Al. Niculescu, *Individualitatea limbii române între limbile romanice. Contribuții gramaticale*, București, Editura Științifică, 1965.

Pană Dindelegan 1997 = Gabriela Pană Dindelegan, *Din nou despre statutul prepoziției. Cu referire specială la prepoziția* ***pe***, în LR, XLVI, 1997, nr. 1–3, p. 165–174.

Pană Dindelegan 2003 = Gabriela Pană Dindelegan, *Elemente de gramatică. Dificultăți*, *controverse*, *noi interpretări*, București, Editura Humanitas Educațional, 2003.

Pop 1998 = Liana Pop, *De la structură discursivă la structură gramaticală: „Acuzativul posesiv"*, în SCL, XLIX, 1998, nr. 1–2, p. 243–248.

Rosetti 1957 = Al. Rosetti, *Despre genul neutru și genul personal în limba română*, în SCL, VIII, 1957, p. 407–415.

BDD-A23064 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:20 UTC)

SCL = „Studii şi cercetări lingvistice”, Bucureşti, I, 1950 şi urm.
Stan 2005 = Camelia Stan, *Categoria cazului*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2005.
Vlasin 2015 = Veronica Ana Vlasin, *Câteva consideraţii asupra statutului morfologic al locuţiunilor prepoziţionale cu genitivul*, în Ionuţ Pomian (coord.), Nicolae Mocanu (ed.), *Înspre şi dinspre Cluj. Contribuţii lingvistice. Omagiu profesorului G. G. Neamţu la 70 de ani*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut – Editura Scriptor, 2015, p. 645–656.

POSSESSIVE STRUCTURES BUILT PREPOSITIONALLY: *ÎN CASĂ LA OM*, *LA NORA ÎN COŞ*, *LA BLID LA PRUNC*

(*Abstract*)

The study brings into discussion some prepositional structures involving two nouns, following the pattern *în* + noun *la* + noun, *la* + noun *în* + noun or *la* + noun *la* + noun. These structures activate, from the semantic point of view, a relationship of possession specific to the analytic genitive with *la*. Analyzing the examples offered by the sources we used, we try to see if in the above mentioned patterns *la* can be interpreted as a morpheme of the analytic genitive based on its equivalence with the synthetic genitive obtained by restructuring the linguistic sequences.

Cuvinte-cheie: *structuri prepoziţionale*, *genitiv analitic*, *structuri posesive*, *restructurare*
Keywords: *prepositional structures*, *analytic genitive*, *possessive structures*, *restructuring*

Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară
„Sextil Puşcariu”
Cluj-Napoca, str. E. Racoviţă, 21
veronica_vlasin@yahoo.com

BDD-A23064 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:20 UTC)